

U svečanom ozračju započeo je 37. festival dalmatinskih klapa — Omiš 2003. Tim povodom razgovarali smo s umjetničkim ravnateljem festivala dr. Miljenkom Grgićem, muzikologom iznimnog iskustva u kreiranju programa mnogih etabliranih glazbenih manifestacija (*Splitsko ljeto*, Dani hrvatske glazbene mladosti *Cro Patria*, *Mandolina Imota*), pokretačem i idejnim realizatorom *Glazbenog ponedjeljka* kojim je tijekom protekle dvije godine oživio potpuno zamrlu splitsku koncertnu sezonu.

ITF: Obnašate funkciju umjetničkog ravnatelja festivala koji je tijekom višedecenijskog postojanja svojim šarmom i jasnom definiranošću idejno — estetskog profila stekao reputaciju vodećeg klapskog glazbenog tijela...

MG: Prije četiri godine, kada mi je ukazano povjerenje na mjestu čelnog čovjeka festivala koji već punih 37 godina traje noseći atribut autentične i respektabilne glazbene manifestacije, dvojio sam prihvatiti spomenutu funkciju iz više razloga. Naime, Festival dalmatinskih klapa po mnogočemu je različit od sličnih manifestacija. Ono što ga razlikuje jest višeslojnost i polisintetska artikuliranost, kvantiteta i heterogenost sadržaja, izrazito veliki broj sudionika, što je u organizacijskoj i pripremnoj fazi vrlo zahtjevno. Osim toga, u to sam se vrijeme aktivno bavio glazbenom kritikom, kao i znanstveno-istraživačkim radom imajući u tom području stanovite ranije prihvaćene obveze. No ipak, osnažen emocijama koje su mi još od djetinjstva senzibilizirale duh za ljepotu i skladoglasje dalmatinske pjesme, nisam odolio izazovu ponuđenog posla, bivajući svjestan odgovornosti i obveza immanentnih jednom takvom tijelu. U tim okolnostima bio sam voljan prihvatiti povjerenju dužnost, naslijedivši uglednog maestra Ljubu Stipišića koji je u onom dijelu bliskom mojim nadležnostima ostavio prilično definirane i sređene prilike. Bila je to zaista prirodna i kolegijalna smjena prožeta iskrenim povjerenjem i prihvaćena na svim razinama, što je djelovalo poticajno kako za moj budući rad tako i za ukupne aktivnosti vezane uz festival.

ITF: Vašu logistiku determiniraju postupnost i kontinuiranost promjena programskih koncepata s namjerom vitaliziranja i bogaćenja festivala uvijek novim sadržajima. Koje ste konkretne organizacijske i programske promjene uveli kada ste stupili na dužnost?

MG: Sukladno stavu o potrebi evolucije, a nikako revolucije unutar postojećih koncepcijskih kontura, festival sam nastojao voditi u dosluhu s recentnim zbivanjima, ali s čvrstim osloncem na naslijeđene vrijednosti, trudeći se ne iznevjeriti očekivanja. Prva pomisao koja se nametnula odmah po primanju festivala, jest ideja o preartikuliranju rasporeda programa. U tom kontekstu, odlučio sam se na neke nove mjere skrbeći o nasljeđu i sadržajnoj estetici sa željom da u festival utkam dio svoje osobnosti, znanja i i skustva. Još prije četiri godine uveli smo Koncert pobjednika i nagrađenih s ceremonijom svečanog otvaranja i podizanjem festivalske zastave. Artikulacija je odudarala od dotadašnje prakse jer smo po kriteriju uspjeha na prethodnom festivalu prvi put postavili ženske i muške klape bok uz bok (bez obzira na dva paralelna natjecanja), želeći apostrofirati jedinstvenost festivala. Naime, na svečanom su koncertu koji je također natjecateljskog karaktera, prve tri klape plasirane prethodne godine u muškoj i ženskoj konkurenciji pjevale po dvije skladbe. Ta večer, garnirana svečarskim klapskim pjesmama, trebala je postati normom ili standardom vrednovanja klapa u daljnjim natjecanjima. Uveli smo i novi način ocjenjivanja koje je javno od strane peteročlanog žirija, reducirajući skalu od 5 do 10 bodova pri čemu se ocjena pet drži najnižom za klape koje su izborile svoje mjesto na Omišu. Ocjenjivanje smo u tom okviru sveli na decimalni sustav, kakav je uobičajen na sličnim manifestacijama diljem Europe. Podsjećam da smo tada klape odvratili i od ponavljanja istih naslova, a program natjecanja time bitno rasteretili suvišnih ponavljanja.

ITF: Ove ste godine ciklus postupnih promjena upravo nastavili uvođenjem novog režima u izboru programa izbornih i finalnih večeri...

MG: Dosada je važno pravilo da se klapa s istim programom iz izbornih večeri predstavlja i u završnoj večeri. Natjecatelji su u finalu obvezni pjevati jedan napjev, dakle pučku pjesmu u obradi i jednu skladbu. Od ove godine, dužni su mijenjati repertoar na način da napjev zadržavaju iz izbornih večeri, a komponiranu skladbu mijenjaju u dogovoru s direkcijom festivala. Izuzetak su klape koje nastupaju u Večeri novih skladbi, jer su samim tim činom promijenili naslov, čime propagiramo nove skladbe koje iz godine u godinu obogaćuju klapski korpus.

ITF: Bitnost tradicije jest njen život u sadašnjosti. Čini se kako bi ovu tezu trebalo smatrati geslom autonomne koncertne večeri rezervirane za nove skladbe...

MG: Namjera nam je ustrajati u nastojanju da glazbeno-folklorne pojave ne promatramo isključivo kao muzejske eksponate, nego kao živa tijela koja se i danas oblikuju. Bilo bi pogubno očekivati da se festival bavi samo arheološkim iskopavanjima ostataka dijela glazbene prošlosti. Njemu je podjednako zadatak utirati putove k budućnosti. U tom smislu, Večer novih skladbi predstavlja fuziju tradicijskog i suvremenog, transferirajući baštinske vrijednosti u vitalne sfere suvremene glazbene kulture. Donedavni koncept koji je nove skladbe uvrštavao pred samu završnicu, nerijetko je rezultirao nedostatnim zanimanjem natjecatelja opterećenih plasmanom za ulazak u finale. Upravo stoga, s ciljem povećanja

koncentriranosti na izvođenje komponiranih skladbi, tu smo večer osamostalili i predvidjeli na samom početku festivalskog programa. Ta se novina također pokazala učinkovitom.

ITF: Posebnu ste pažnju usmjerili na povratak izvornosti, odnosno uvođenje u program pjevanja skupine od 5 pjevača. Na čemu ste gradili pretpostavke za tu natjecateljsku kategoriju?

MG: Suština klapskog homofonog pjevanja ipak na određeni način počiva na solističkom pjevanju. Skupine od 5 pjevača ugodnog vokalnog timbra koji k tome ostvaraju i dobru fuziju imaju sve predispozicije potvrditi plauzibilnost prethodne teze. Osim toga, u sastavima od 5 pjevača izbjegavaju se komplicirani aranžmani koji često postaju svrha sebi samima, što je dodatna kvaliteta u smislu povećane recepcijsko-estetske razine. Ovakvim formacijama pokušavamo stimulirati stvaranje mješovitih klapa koje ni u kom slučaju nisu strane tradiciji. Štoviše, poznato je kako su zajednički pod kominom pjevali muškarci i žene stvarajući kombinacije u zavisnosti od boje i vrsnoće glasova. Uostalom, mnoge klape potvrđuju kako ženski glas može izvrsno nadomjestiti prvog tenora, a kolikogod to nekima zvučalo bizarno, nije rijetkost čuti basove u ženskoj klapi. To se već, rekao bih, udomaćilo, pa je i festival prešutno pristao na spomenute miksture inzistirajući na minucioznom odabiru skladbi i umješnosti u priređivanju aranžmana za takve klape. Podsjetio bih da je nekada intonacija bila znatno viša, a danas poneke klape tendiraju nižim intonacijama koje nisu prirodne, bolje rečeno svojstvene izvornom pjevanju. No, ukoliko je riječ o dobrim spojevima nipošto nisam sklon isključivanju takvih mogućnosti. Uistinu sam zadovoljan zbog Večeri izvornih napjeva, popularno nazvane Večer do pet pjevača, jer interes publike za ovu natjecateljsku kategoriju stalno raste, a mnogi ostaju ugodno iznenađeni kvalitetom pjevanja.

ITF: Kada je riječ o izvornosti, zanimljivo je spomenuti da klapske pjesme asimiliraju sve ono što je refleks bivstvovanja određene skupine pjevača u njihovoj društveno-kulturnoj sredini. Vrednujete li interpretativne razlike među klapama s obzirom na partikularnost prostora kojem pripadaju?

MG: Nesporno je da pjev svake klape implicira atmosferu dotične sredine, štoviše, jedino izvedba u kojoj je projicirana takva simbioza omogućuje razumijevanje i doživljaj cjelovitosti folklorne pojave. Stoga, pored jasno designiranih univerzalnih kvaliteta, posebno nagrađujemo klape koje rade na očuvanju tradicije i autentičnosti svoje uže lokalne sredine, odnosno grade pri tome i vlastitu individualnost. Senzibilitet za izričajne nijanse i tipične pojave poglavito se zamjećuje u programu do 5 pjevača kada klape svoje raspoloženje izražavaju zaista u širokom interpretativno-tehničkom spektru, šireći lepezu kreativnosti kako svakog pojedinačnog člana, tako i klape kao cjeline. Posebno raduje kada osjetite spontanost čina izvedbe u kojoj se uočava nepatvorena ljepota i strastveni nerv izronjen iz njedara sredine, od serenadnog — sotto voce pjevanja uz naglašenu nazalizaciju I i II tenora, preko tipične mješavine urbanog i ruralnog otvorenog,

grlenog pjevanja, do tipično npr. splitskog ditića, ili pak šarmantne koketnosti. To interpretativno bogatstvo i šarolikost nastojimo očuvati i visoko vrednovati.

ITF: Festival ste djelomično dislocirali preseljenjem debitantske večeri na Bol. Kanite li to učiniti i za još neki segment programa?

MG: Natjecanje u kategoriji debitanata artikulirali smo kroz dvije večeri petnaestak dana prije početka festivala u Bolu na Braču. Time nastojimo stvoriti bolje uvjete selekcije debitanata koji prolaze kroz, rekao bih, dva filtra. Naime, prednatjecanje u Bolu omogućuje najboljima u ženskoj i muškoj konkurenciji izravni ulazak u izlučne večeri, koji još uvijek nisu garancija nastupa u finalu. Što se tiče dislociranja festivala, tu je potreban stanoviti oprez. Naime, premda interes i ponude postoje od Zadra do Cavtata, potanko ćemo razmisliti o svakoj pojedinosti. U trenutku dominantnog porasta interesa za klapskim muziciranjem, kada želimo djelovati stimulativno i korelativno, tome ipak pristupamo suzdržano pribijavajući se eventualnih negativnih konsekvenci.

ITF: Sadržaji svečarskog, prigodničarskog karaktera svojevrsna su programska osvježanja...

MG: Mislim da je suvišno govoriti o potrebi stvaranja svečanog ozračja festivala s tako bogatom tradicijom. Takvo ozračje karakterizira autorske večeri, koncerte s povodom kojima obilježavamo obljetnice naročito vrijednih i zaslužnih klapa, a od ove godine i posebni program revijalnog karaktera, nazvan Na klapski način, u kome će po prvi put biti prezentirane zabavne i duhovne pjesme domaće i inozemne produkcije. Konačno, nalazim da je moj zadatak i cijele ekipe s kojom prisno surađujem učiniti festival atraktivnim i primamljivim ne samo za glazbene znalce i aktivne sudionike, nego i za vjernu publiku koja je tijekom 37 godina trajanja festivala stekla visoke kriterije vrednovanja, prateći festivalska zbivanja s iskrenom strašću i ushitom.

ITF: Umjesto poruke na kraju, koje su perspektive omiškog vulkana kako ste jednom metaforički nazvali festival?

MG: Omiški je vulkan koji mnogi znaju a rijetki podupiru, zapravo simbol suvremenog Omiša. Ima u tome istine, jer kada bi mu se oduzeo festival, Omiš bi izgubio svoj kulturni identitet. Za neke je postao sredstvom zavisti, za druge je izrastao u pravo kulturno, a napose glazbeno žarište, koje crpi snagu iz naroda i ponovno tom istom narodu uzvraća iskrenim, privlačnim i nadasve harmoničnim pjevanjem. Njegov je utjecaj višestruk i slojevit jer tonski i notno konzervira baštinu, njeguje tradiciju koja je temelj povijesnog kontinuiteta, potiče istraživanje i obradu pučkih pjesama, brine o suvremenom stvaralaštvu, artikulira promišljanje klapa, postavlja norme vrednovanja, i vodi u pravcu svijetle budućnosti. Namjera nam je i dalje sustavno poticati melograflanje napjeva, tiskati (četvrti) Zbornik klapskih pjesama, organizirati prigodne koncerte s ciljem promicanja novih skladbi, planirati seminare za voditelje klapa, širiti krug suradnika, dopunjavati sastav stručnih povjerenstava, i sl. Zaželjeti je da eruptivna snaga

omiškog vulkana tinja u godinama koje dolaze, na slavu nas i naših pradjedova, a poglavito klapske pjesme koja je zalog kulturne promidžbe i razvitka Festivala dalmatinskih klapa u Omišu.

Razgovarala Ivana Tomić Ferić

Pretisnuto ljubaznim dopuštenjem uredništva časopisa *Vijenac* Matice hrvatske.

Olimp klapske pjesme. Razgovor s dr. Miljenkom Grgićem, umjetničkim ravnateljem 37. festivala dalmatinskih klapa – Omiš 2003 (Razgovarala Ivana Tomić Ferić). *Vijenac*, 245 (24. srpnja 2003.). <http://www.matica.hr/vijenac/245/olimp-klapske-pjesme-12142/>

ISSN 1330-1128 (Tisak) • ISSN 2584-4059 (Online)

UDK: 78+39(497.58) • CODEN: BAGLEC

BAŠĆINSKI

JUŽNOHRVATSKI ETNOMUZIKOLOŠKI GODIŠNJAK • ETHNOMUSICOLOGICAL YEARBOOK OF SOUTHERN CROATIA

GLASI

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK – EDITOR-IN-CHIEF

• MIRJANA SIRIŠČEVIĆ

• GOST UREDNIK – GUEST EDITOR

• IVANA TOMIĆ FERIĆ

• KNJIGA 12

• SPLIT

• 2015. – 2016.

UREDNIŠTVO – EDITORIAL BOARD

VITO BALIĆ, NIKOLA BUBLE, HANA BREKO KUSTURA (ZAGREB), JOŠKO ČAleta (ZAGREB), MIHO DEMOVIĆ (ZAGREB), BOŽIDAR GRGA, JERKO MARTINIĆ (KÖLN, NJEMAČKA), VEDRANA MILIN-ČURIN, MAGDALENA NIGOEVIĆ, ANKICA PETROVIĆ (LOS ANGELES, SAD), DAVORKA RADICA, MIRJANA SIRIŠČEVIĆ, IVANA TOMIĆ-FERIĆ, NENAD VESELIĆ (RIM, ITALIJA)

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK – EDITOR-IN-CHIEF

MIRJANA SIRIŠČEVIĆ

GOST UREDNIK – GUEST EDITOR

IVANA TOMIĆ FERIĆ

TAJNIK – SECRETARY

BRANKA LAZAREVIĆ

GRAFIČKI UREDNICI – GRAPHIC EDITORS

GORKI ŽUVELA

ŽANA SIMINIATI VIOLIĆ

IZDAJU – PUBLISHED BY

ODSJECI ZA GLAZBENU TEORIJU I GLAZBENU PEDAGOGIJU UMJETNIČKE AKADEMIJE U
SPLITU

ZA IZDAVAČA – FOR THE PUBLISHERS

MATEO PERASOVIĆ

LEKTORI I PREVODITELJI / LANGUAGE EDITORS AND TRANSLATORS:

TRIŠNJA PEJIĆ (ENGLISKI / ENGLISH)

NELA RABAĐIJA (HRVATSKI / CROATIAN)

KOMPJUTERSKI SLOG / COMPUTER LAYOUT:

VITO BALIĆ

UDK

SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU

ADRESA UREDNIŠTVA – ADDRESS

FAUSTA VRANČIĆA 19, HR – 21000 SPLIT

E-MAIL: BASCINSKIGLASI@UMAS.HR

CIJENA – PRICE

150,00 KUNA

TISAK – PRINTED BY

JAFRA PRINT

SPLIT, 2017.